

RAADSVOORSTEL

Raadsvergadering	17 april 2025
Voorstelnummer	
Datum raadsvoorstel	25 maart 2025
Portefeuillehouder(s)	Burgemeester
Commissie	SAZ
Datum commissie	10 april 2025
Soort agendering	Ter besluitvorming
Agendapunt	
Bijlagen:	3

Onderwerp: Kernkwaliteiten en fusiescenario's voor de bestuurlijke toekomst

Voorgesteld besluit

De raad besluit:

1. de 'Nota van Kernkwaliteiten van Uitgeest' als kader vast te stellen voor het vervolgproces waarbij wordt gezocht naar één of meer fusiepartners.
2. kennis te nemen van de 'Rapportage regionale verkenning bestuurlijke toekomst Uitgeest' en de op basis hiervan opgestelde 'Notitie bestuurlijke toekomstscenario's en vervolgproces'.
3. met inachtneming van beslispunten 1 en 2 de drie meest kansrijke fusiescenario's voor Uitgeest vast te stellen en hier verdiepend onderzoek naar doen te weten:
 - a. een bestuurlijke fusie met de gemeente Alkmaar.
 - b. een bestuurlijke fusie met de gemeenten Castricum en Heiloo.
 - c. een bestuurlijke fusie met de gemeente Heemskerk.
4. het college opdracht te geven voor het voorbereiden en uitvoeren van de volgende stappen:
 - a. in samenspraak met de raad een onderzoekskader en onderzoeksplan op te stellen voor het verdiepend onderzoek naar de drie meest kansrijke fusiescenario's.
 - b. in samenspraak met de raad een plan uit te werken voor de participatie van inwoners van Uitgeest tijdens het verdiepend onderzoek.
 - c. het onderzoekskader en het plan voor participatie in juni 2025 ter vaststelling aan de raad aan te bieden, voorafgaand aan de start van het verdiepend onderzoek.
5. voor de uitvoering van de opdracht, zoals omschreven in beslispunt 4, aan het college een budget van € 15.000 beschikbaar te stellen ten laste van de algemene reserve én dit te verwerken in de 2de FIRAP 2025.
6. het college opdracht te geven om namens de raad de inwoners van Uitgeest, de medewerkers van de Werkorganisatie BUCH en de samenwerkingspartners (gemeenten, provincie en de gemeenschappelijke regelingen) over bovenstaande besluiten te informeren.

Geheimhouding

☐ Ja ☒ Nee

KERNBOODSCHAP

Met dit raadsvoorstel stelt de gemeenteraad van Uitgeest de kernkwaliteiten van Uitgeest vast. Dit is het inhoudelijk bestuurlijke kader voor het verdere proces van de bestuurlijke fusie. Daarnaast stelt de raad, op basis van de uitgevoerde regionale verkenning, vast dat de drie meest kansrijke fusiescenario's verder onderzocht moeten worden: een bestuurlijke fusie met gemeente Alkmaar, een bestuurlijke fusie met gemeenten Castricum en Heiloo en een bestuurlijk fusie met gemeente Heemskerk.

De raad geeft met dit besluit opdracht aan het college om deze fusiescenario's verder te onderzoeken. In samenspraak met de raad wordt daarvoor een onderzoekskader en een onderzoeksplan uitgewerkt, voordat dit onderzoek start. Ook wordt in samenspraak tussen raad en college een plan voor de participatie van inwoners van Uitgeest in deze fase uitgewerkt. De raad vindt het belangrijk dat inwoners de raad kunnen adviseren over de bestuurlijke fusiescenario's. Na vaststelling van beide documenten, zal in juni 2025 het verdiepend onderzoek naar de drie fusiescenario's kunnen starten.

INLEIDING

In 2024 heeft de raad van Uitgeest onderzoek laten doen naar de bestuurskracht van de gemeente. Dit heeft, na een zorgvuldig proces, geresulteerd in een principebesluit van de gemeenteraad van Uitgeest om te kiezen voor het scenario waarbij Uitgeest op termijn bestuurlijk gaat fuseren met één of meer gemeenten. Met dit besluit heeft het college opdracht gekregen om een verkenning te doen naar mogelijk fusiepartners. Dit raadsvoorstel is het resultaat van deze opdracht.

Kernkwaliteiten van Uitgeest

In samenspraak met de raad heeft het college een 'Nota van Kernkwaliteiten van Uitgeest' (bijlage 1) opgesteld. In dit document staan de kwaliteiten van Uitgeest weergegeven en wordt ook aangegeven welk kader dit stelt aan een toekomstige gemeente. Dit document dient als bestuurlijk kader en randvoorwaarde voor een bestuurlijke fusie. De raad wordt voorgesteld om dit kader vast te stellen.

Bestuurlijke verkenning en inhoudelijke quick scan

In de afgelopen twee maanden heeft het college van Uitgeest gesproken met tien gemeenten die mogelijk in aanmerking komen voor bestuurlijke fusie. Ook is gesproken met de commissaris van de Koning van Noord-Holland. Van negen gemeenten is een ingevulde quick scan ontvangen, waarmee de gemeenten zich vergelijken op een aantal voor Uitgeest belangrijke thema's zoals de lokale voorzieningen, nabijheid van bestuur, ambtelijke organisatie en financiële situatie. Het betreft hier informatie die door de gemeenten is aangeleverd en 1-op-1 is overgenomen; deze informatie krijgt waar nodig in de volgende fase van het traject een nadere verdieping. In bijlage 2, 'Rapportage regionale verkenning bestuurlijke toekomst Uitgeest', is de opbrengst van de bestuurlijke verkenning en de inhoudelijke quick scan opgenomen.

Bestuurlijke toekomstscenario's

Op basis van de bevindingen uit de regionale bestuurlijke verkenning en de inhoudelijke vergelijking van gemeenten, heeft het college op 18 maart 2025 gesproken met de raad over mogelijke fusiescenario's. Deze moeten voldoen aan de eisen vanuit de wet Arhi (draagvlak, bestuurskracht, interne samenhang en nabijheid van bestuur, externe samenhang), waarop bij een fusievoorstel de provincie en de minister zullen toetsen. Uitgeest hanteert hierbij ook de volgende randvoorwaarden:

- niet in de situatie van fusie-op-fusie wil terechtkomen;
- het eigen tempo wil behouden;
- een robuuste ambtelijke organisatie ten dienste van de toekomstige gemeente bereiken;
- ook is meegewogen op welke wijze de inwoners en Uitgeest bestuurlijk nu is georiënteerd.

Op basis hiervan zijn in bijlage 3, 'Notitie bestuurlijke toekomstscenario's en vervolgproces', de drie meest kansrijke fusiescenario's beschreven. Voorgesteld wordt om deze drie scenario's verder te onderzoeken.

Vervolproces

In de notitie (bijlage 3) is ook het vervolproces voorgesteld, waarbij de raad samen met het college nu eerst een onderzoekskader en plan voor participatie gaat opstellen. Na vaststelling daarvan kan het verdiepende onderzoek naar de drie fusiescenario's van start gaan.

ARGUMENTEN

- Met het vaststellen van de 'Nota van Kernkwaliteiten', stelt de raad van Uitgeest een bestuurlijk en inhoudelijk kader vast voor het verdere proces naar een bestuurlijke fusie. In de volgende stap van dit proces (verdiepend onderzoek) kan dit kader dienen als toetssteen van de verschillende fusiescenario's. Zonder kader is een inhoudelijke vergelijking van de scenario's wel mogelijk, maar meer vrijblijvend.
- Met het voorliggende besluit kiest de raad voor potentiële fusiescenario's aan de hand van een aantal uitgangspunten. De uitgangspunten van de wet Arhi gelden altijd als kader voor fusieprocessen. Voorgesteld wordt om daarnaast vier uitgangspunten (tempo, geen fusie op fusie, een toekomstige robuuste eigen organisatie, aansluitende regionale oriëntatie) te hanteren die ervoor zorgen dat er drie meest kansrijke fusiescenario's overblijven om te onderzoeken.
- Het voorstel voor het vervolproces bouwt voort op beproefde ervaringen in fusieprocessen. In een volgende stap spreken de raad en het college over het te hanteren onderzoekskader en kan de uitvoering van het verdiepende onderzoek worden voorbereid. Ook het participatieproces moet zorgvuldig in overleg met de raad worden ingericht.
- Voor een goede voorbereiding van de vervolgstap en begeleiding van het gesprek tussen de raad en het college worden kosten gemaakt.

TOELICHTING OP DE BESLISPUNTEN

Hieronder worden de afzonderlijke beslispunten van het voorliggende raadsvoorstel toegelicht.

1. *De 'Nota van Kernkwaliteiten van Uitgeest' als kader vast te stellen voor het vervolproces waarbij wordt gezocht naar één of meer fusiepartners.*

Dit document, dat in samenspraak tussen raad en college is opgesteld, dient als bestuurlijk kader en randvoorwaarde voor een bestuurlijke fusie. De raad wordt voorgesteld om dit document vast te stellen (bijlage 1).

2. *Kennis te nemen van de 'Rapportage regionale verkenning bestuurlijke toekomst Uitgeest' en de op basis hiervan opgestelde 'Notitie bestuurlijke toekomstscenario's en vervolproces'.*

Het college heeft in opdracht van de raad een regionale verkenning uitgevoerd. Hiervan is een rapportage opgesteld waarvan de raad kennis kan nemen (bijlage 2). Als bijlage bij deze rapportage zijn ook de gespreksverslagen opgenomen van de gesprekken die met tien gemeenten en de provincie zijn gevoerd. Op basis van de verkenning is een notitie opgesteld over de mogelijke toekomstscenario's. Deze is ook opgenomen als bijlage ter kennisname (bijlage 3).

3. *Met inachtneming van beslispunten 1 en 2 de drie meest kansrijke fusiescenario's voor Uitgeest vast te stellen en hier verdiepend onderzoek naar doen te weten:*
 - a. *een bestuurlijke fusie met de gemeente Alkmaar.*
 - b. *een bestuurlijke fusie met de gemeente Castricum en Heiloo.*
 - c. *een bestuurlijke fusie met de gemeenten Heemskerk.*

In de notitie is uiteengezet dat op basis van de kaders van de wet Arhi en de kaders die het college van Uitgeest (in samenspraak met de raad) wenst te hanteren, er drie meest kansrijke fusiescenario's overblijven. Voorgesteld wordt om deze fusiescenario's vast te stellen, zodat deze nader onderzocht

kunnen worden. Met dit besluit worden andere mogelijke scenario's (voorlopig) niet verder onderzocht. Dit geeft ook de nodige duidelijkheid aan andere gemeenten.

4. *Het college opdracht te geven voor het voorbereiden en uitvoeren van de volgende stappen:*
- a. *In samenspraak met de raad een onderzoekskader en onderzoeksplan op te stellen voor het verdiepend onderzoek naar de drie meest kansrijke fusiescenario's.*

Op dit moment is het vervolgproces wel op een hoofdlijn uitgedacht, maar nog niet verder ingevuld. Het college wil dit graag in samenspraak met de raad doen en hiervoor een onderzoekskader opstellen. Dit onderzoekskader bevat natuurlijk de Nota van kernkwaliteiten van Uitgeest, maar bepaalt ook wat Uitgeest nog meer wil weten om een keuze tussen de fusiescenario's te kunnen maken. Denk aan beleidsmatige, financiële en organisatorische gevolgen van elk fusiescenario.

Het college wil op basis hiervan een onderzoeksplan uitwerken en hierover ook het gesprek voeren met de gemeenten in de fusiescenario's en de BUCH-werkorganisatie. Ook de uitvoering van het onderzoek moet worden voorbereid.

- b. *In samenspraak met de raad een plan uit te werken voor de participatie van inwoners van Uitgeest tijdens het verdiepend onderzoek.*

Het college en de raad willen inwoners graag goed en zorgvuldig betrekken tijdens het verdiepend onderzoek. De wens is dat inwoners de raad ook van argumenten en advies voorzien over de fusiescenario's. Dit kan op verschillende manieren die de raad nog wil bespreken en afwegen. Met dit beslispunt geeft de raad het college de opdracht om hiervoor in samenspraak een participatieplan op te stellen.

- c. *Het onderzoekskader en het plan voor participatie in juni 2025 ter vaststelling aan de raad aan te bieden, voorafgaand aan de start van het verdiepend onderzoek.*

Nadat het onderzoekskader en het participatieplan zijn opgesteld, worden deze ter vaststelling voorgelegd aan de raad. Dit kan, gelet op het meireces en de te bespreken punten, op zijn vroegst plaatsvinden in juni 2025. Hierna kan het verdiepend onderzoek snel van start gaan.

5. *Voor de uitvoering van de opdracht, zoals omschreven in beslispunt 4, aan het college een budget van € 15.000 beschikbaar te stellen ten laste van de algemene reserve en dit te verwerken in de 2de FIRAP 2025.*

Voor een goede voorbereiding van de vervolgstap en het voeren en begeleiden van gesprekken worden kosten gemaakt. Voorgesteld wordt een aanvullend budget beschikbaar te stellen, zodat het tempo en de zorgvuldigheid van de vervolgstappen kunnen worden gegarandeerd. Het college zal in de financiële rapportage hierover verantwoording afleggen aan de raad.

6. *Het college opdracht te geven om namens de raad de inwoners van Uitgeest, medewerkers van de Werkorganisatie BUCH en de samenwerkingspartners (gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen) over bovenstaande besluiten te informeren.*

Vergelijkbaar met de communicatie na het principebesluit van de raad zal het college, nadat de raad dit voorliggende besluit heeft genomen, onze inwoners, de medewerkers van de Werkorganisatie BUCH en de samenwerkingspartners informeren over de vervolgstappen die het gemeentebestuur van Uitgeest zet in het traject van de bestuurlijke fusie.

DOOR DE RAAD OVERWOGEN ALTERNATIEVEN

Door de raad en het college zijn op 18 maart 2025 ook andere scenario's dan de voorgestelde scenario's besproken. Als gemeente Uitgeest andere randvoorwaarden zou willen hanteren, dan kunnen sommige scenario's wel in aanmerking komen voor onderzoek:

- Een fusiescenario met de gemeente Zaanstad komt in beeld als Uitgeest de randvoorwaarde 'aansluitende regionale (bestuurlijk) oriëntatie' niet of minder zwaarwegend toepast. Aandachtspunten bij de randvoorwaarden 'fusie-op-fusie' en 'eigen tempo' blijven gelden.
- Een (groter) fusiescenario richting de IJmond (gemeenten Beverwijk en Velsen) komt in beeld als Uitgeest de randvoorwaarden 'fusie-op-fusie' en 'eigen tempo' meer loslaat. Gelet op de huidige positionering van die gemeenten ten opzichte van elkaar is dit met onzekerheid omgeven.

RISICO'S/ONZEKERHEDEN

Ieder proces van een bestuurlijke fusie is omgeven met onzekerheden. Dat gemeenten openstaan voor een bestuurlijke fusie in de fase van verkenning, betekent niet dat op het moment dat daadwerkelijk moet worden besloten deze aanvankelijke openstelling wordt ingetrokken. Uitgeest blijft het risico lopen dat er geen (geschikte) fusiepartner kan worden gevonden.

FINANCIËN

In dit voorstel (beslispunt 5) is een budget van € 15.000 opgenomen voor het uitvoeren van de vervolgstap door het college. Dit budget wordt ten laste van de algemene reserve gebracht en verwerkt in de 2de FIRAP 2025 conform de financiële afspraken.

Bij een (toekomstig) definitief besluit tot fusie, zal een raming worden gevoegd van de kosten van het traject van bestuurlijke fusie en de bijdrage die het Ministerie van Binnenlandse Zaken daarvoor beschikbaar stelt. Hiervan kan nu nog geen gebruik worden gemaakt.

PARTICIPATIE

In de bestuurlijke verkenning heeft participatie plaatsgevonden door andere gemeenten en de Provincie Noord-Holland. In deze fase zijn zoals met de raad afgesproken nog geen inwoners betrokken. Wel is tweemaal met de raad tijdens een werksessie gesproken.

In het vervolgproces is uitgebreide inwonersparticipatie voorzien. De raad en het college werken in de komende maand een participatieplan verder uit. De inwoners worden hierover geïnformeerd.

UITVOERING, PLANNING EN ORGANISATIE

Het college zal, in samenspraak met de raad, het verdiepend onderzoek nu verder voorbereiden en een plan maken voor inwonersparticipatie. Na vaststelling hiervan in juni 2025 kan dit verdiepend onderzoek plaatsvinden. Naar verwachting kan dit in het 4de kwartaal van dit jaar leiden tot een formeel principebesluit, waarbij er een keuze wordt gemaakt voor een fusiepartner. Daarna kan de stap worden gezet naar het maken van een herindelingsontwerp.

BIJLAGEN

1. Nota van Kernkwaliteiten gemeente Uitgeest.
2. Rapportage regionale verkenning bestuurlijke toekomst Uitgeest.
- 2A. Gespreksverslagen verkenning.
3. Notitie bestuurlijke toekomstscenario's en vervolgproces.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Uitgeest

Martine Enthoven,
gemeentesecretaris

Sebastiaan Nieuwland,
burgemeester